

باسم‌هه تعالی

دستورالعمل مدیریت مهندسی بهداشت محیط در ایام سوگواری سرور
شهیدان حضرت ابا عبدالله... (علیه السلام)
محرم و صفر سال ۱۴۰۱

وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
مرکز سلامت محیط و کار
مرداد ماه ۱۴۰۱

: مقدمه

با توجه به برگزاری مراسم عزاداری سalar شهیدان در ایام محرم و صفر در جا جای ایران اسلامی عزیز و اهمیت سلامت عزاداران این را می طلبد که مدیریت کنترلی و پیشگیری به ویژه کنترل عوامل محیطی در راستای حفظ و ارتقای سلامت عزاداران با برنامه ریزی منسجم و مدون با اولویت کنترل بیماری کووید ۱۹ (آمیکرون)، با توجه به توسعه واکسیناسیون و بهره مندی از طرح هوشمند محدودیت ها صورت پذیرد.

از طرفی عدم رعایت موازین بهداشتی در توزیع نذرورات بصورت پخت غذا، در مراسم عزاداری، در مساجد، تکایا و هیئت ها و موکب ها می تواند احتمال بروز بیماری های مرتبط با آب و غذا به ویژه بیماری های عفونی روده ای و همچنین عدم رعایت بهداشت فردی و محیطی می تواند بیماری های مرتبط با محیط از جمله بیماری های تنفسی به ویژه کووید ۱۹ (آمیکرون)، آبله میمومی و CCHF و التور را افزایش دهد. لذا موارد ذیل به عنوان سیاست های برنامه های مهندسی بهداشت محیطی در دستور کار بهداشت محیط کشور در این ایام قرار میگیرد:

سیاست های برنامه:

۱- هماهنگی

۲- پشتیبانی و خدماتی

۳- اطلاع رسانی و آموزش همگانی

۴- کنترل و بازرگانی بهداشتی

۵- گزارش دهی

هماهنگی:

۱- برگزاری جلسات هماهنگی درون بخشی با معاونت ها و واحدهای مرتبط دانشگاهی (معاونت / مدیریت غذا و دارو، اورژانس، آزمایشگاه کنترل مواد غذایی، گروه / مدیریت بیماریهای واگیر، آموزش سلامت و معاونت توسعه و منابع انسانی) به منظور حمایت و پشتیبانی فنی و خدماتی

۲- برگزاری جلسات بروز بخشی با دستگاه ها و سازمان های مرتبط : سازمان تبلیغات اسلامی، ادارات کل اوقاف و امور خیریه، دفاتر ائمه جمیع، فرمانداری ها، شهرداری ها، بخشداری ها، فرماندهی نیروی انتظامی، دامپزشکی استان و شهرستان های تابعه، اتاق اصناف استان و شهرستان ها، ادارات کل صنعت، معدن و

تجارت و ادارات متناظر شهرستانی، ادارات کل تعزیرات و مراجع قضایی و... به منظور همکاری مسئولین
مرتبط

۳- برگزاری جلسات با استاندار و فرمانداران شهرستان های تابعه به منظور حمایت و جلب مشارکت سازمان
های مرتبط

۴- طرح موضوع در ستاد مدیریت کنترل بیماری کووید ۱۹ استانی و شهرستان های تابعه

۵- برگزاری جلسات با هیئت های امنای تکایا و حسینیه ها و تشکل های مردمی و مذهبی و هیأت ها و
مسئولین به منظور بازرگانی اولیه از محل مورد نظر قبل از ایام و همکاری در ایام عزاداری

۶- برگزاری جلسات هماهنگی تخصصی با کارشناس مسئولان و کارشناسان و بازرگانی بهداشت محیط
۷- تشکیل جلسه هماهنگی و آموزشی با مدیران و خادمین هیئت ها

۸- هماهنگی جهت انتخاب همیاران سلامت هیئت ها (حداقل از هر هیئت با اولویت نیروهای داوطلب بسیجی
با حداقل مدرک دیپلم و یا دانش آموزان متوسطه و دانشجویان)

۹- هماهنگی جهت آموزش همیاران سلامت هیئت ها در راستای مشارکت در نظارت و کنترل فاصله گذاری و
رعايت استفاده از ماسک و همچنین در صورت لزوم کنترل توزيع نذورات طبق پروتکل ابلاغی

پشتیبانی و خدماتی:

۱- تعیین تعداد تیم های عملیاتی و برنامه عملیاتی تیم ها

۲- تهییه تجهیزات و تأمین وسایط نقلیه مورد نیاز بازرگانی برای کلیه تیم های عملیاتی

اطلاع رسانی و آموزش همگانی:

۱- آموزش و اطلاع رسانی درخصوص رعايت بهداشت فردی به ویژه رعايت تزریق واکسیناسیون کامل، استفاده
از ماسک، فاصله گذاری و شستن و ضدغونی مرتب دست و استفاده مناسب از تأسیسات بهداشتی و
خدماتی و دفع مناسب پسماند و پساب ، رعايت بهداشت آب و مواد غذایی و تهווیه مناسب در تکایا و
حسینیه ها و محل های برگزاری عزاداری

۲- اطلاع رسانی عمومی از طریق صدا و سیمای استانی

۳- اطلاع رسانی از طریق جراید و روزنامه های استانی و محلی

۴- آموزش کارشناسان بهداشت محیط درگیر در برنامه

۵- آموزش متصدیان و مسئولین خادمین هیئت ها و مساجد و حسینیه ها

۶- آموزش همیاران سلامت هیئت ها

کنترل و بازرگانی بهداشتی :

- ۱- بازرسی بهداشتی از منابع تأمین و مخازن آب
- ۲- بازرسی بهداشتی از مدیریت پسماند مساجد، حسینیه ها و محل های برگزاری عزاداری با اولویت بهداشت فردی و فاصله گذاری اجتماعی
- ۳- بازرسی بهداشتی از کلیه مراکز و اماکن شهری و روستایی حساس با اولویت بهداشت فردی از جمله کنترل واکسیناسیون، فاصله گذاری اجتماعی و استفاده از ماسک در کنترل کووید ۱۹
- ۴- بازرسی بهداشتی از تأسیسات عمومی از جمله تهویه مکان های بسته، سرویس های بهداشتی محل های برگزاری عزاداری (حسینیه ها، امامزاده ها و اماکن متبرکه دیگرو موكب ها و هیئت ها)
- ۵- کنترل بازرسی مستمر از شبکه های توزیع آب آشامیدنی
- ۶- نظارت مستمر بر امر پخت و توزیع مناسب غذا و نذرورات در این ایام
- ۷- سنجش مستمر عوامل محیطی و موادغذایی با دستگاه های سنجش پرتابل
- ۸- کنترل و بازرسی و ساماندهی دستغروشان موادغذایی در مبادی ورودی و خروجی شهرها و بین راهی
- ۹- با عنایت به اهمیت حفظ بهداشت محیط در محل های برگزاری مراسم سوگواری، لازم است نسبت به توجیه هیات امنا و متولیان امر و مداخلان مبنی بر رعایت دستورالعمل های ضمیمه و فراهم نمودن اقلام بهداشتی، مواد ضد عفونی، نصب پلاکاردهای آموزشی، توجیه عدم حضور افراد مسن و دارای بیماری زمینه ای، رعایت فاصله اجتماعی، استفاده از ماسک، مدیریت ساعت و زمان برگزاری و سایر موارد، اقدام لازم قبل از فرارسیدن ماه محرم و همچنین در حین ایام سوگواری، صورت پذیرد.
- ۱۰- مسئول برگزاری مراسم نسبت به رعایت کامل ضوابط بهداشتی، زمان برگزاری و رعایت نکات مرتبط با پذیرائی متعهد بوده و لازم است به شیوه مناسب اطلاع رسانی و توجیه صورت پذیرد.
- ۱۱- مراسم در اماکن و فضاهایی دارای مجوز از سازمان تبلیغات اسلامی برگزار شود.

گزارش دهی:

- ۱- گزارش دهی مستمر به مسئولین استانی و شهرستانی
- ۲- گزارش مستمر به مرکز طبق فرمت ابلاغی

گزارش در دو نوبت به شرح زیر در پرتال مرکز سلامت محیط و کار بارگذاری شود :

نوبت اول: دهه اول محرم ۸ لغایت ۱۷ مرداد بارگذاری حداکثر تا پایان وقت اداری ۱۹ مرداد

نوبت دوم : دهه آخر صفر ۲۶ شهریور لغایت ۵ مهر بارگذاری حداکثر تا پایان وقت اداری ۷ مهر

ضوابط اجرا در شهرها با توجه به روند بیماری:

- ۱- برنامه‌ریزی برگزاری مراسم ترجیحاً بر اساس طرح جامع مدیریت هوشمند در اماكن و فضاهای باز و تکایا و حسینیه ها و مساجد و هیئت ها با رعایت فاصله گذاری و تجمعات حداقلی
- ۲- رعایت کاهش ساعات برگزاری مراسم(حداکثر دو ساعت)
- ۳- استفاده از طبل، سنج و وسایل مشابه در برگزاری مراسم با اولویت شخصی بودن در غیر این صورت با انجام گند زدایی قبل از استفاده شخص بعدی منع ندارد. بدیهی است مراسم سینه زنی و زنجیر زنی با رعایت فاصله ایمن و استفاده از ماسک در تجمعات مجاز می باشد.
- ۴- ضرورت رعایت فاصله گذاری اجتماعی در مراسم عزاداری.
- ۵- استفاده از ماسک به صورت مستمر.
- ۶- پیش بینی استفاده از راهکارهای جایگزین در مناطق و شهرهایی که امکان برگزاری حضوری مراسم وجود ندارد (با هماهنگی کارگروه استانی).
- ۷- اجرای دقیق پروتکل های بهداشتی مرتبط با مراسم و نذورات.
- ۸- تشديد نظارت بر اجرای پروتکل های بهداشتی مرتبط با عزاداری در شهرهای دارای وضعیت حاد بیماری توسط کمیته های نظارت استانی و شهرستانی.

تبصره ۱: مدیریت تولیت ها نسبت به برگزاری مراسم در اماكن و فضای باز با رعایت فاصله گذاری اجتماعی ، اجرای پروتکل های بهداشتی در چارچوب ضوابط کلی فوق الذکر اقدام می نمایند.

تبصره ۲: برگزاری نماز کما فی الساق در مساجد بر اساس طرح جامع مدیریت هوشمند بلامانع می باشد.

نذورات:

با عنایت به مخاطرات جدی نسبت به توزیع نذورات به شکل سنته گذشته لازم است ذیل اقدام و نظارت لازم معمول گردد:

۱- توصیه می گردد پذیرایی در محل انجام نشود. در صورت پذیرایی در محل برگزاری مراسم اولویت در فضای باز و فضاهای بسته دارای تهويه مناسب و استفاده از ظروف يکبار مصرف دارای مجوز قانونی

(ترجیحاً) ظروف يکبار مصرف بر پایه گیاهی در اولویت می باشد.

۲- نذورات برابر نکات مندرج در دستورالعمل بهداشتی مرتبط با اولویت مواد غذایی خشک و یا خام توزیع گردد.

۳- در صورت برپایی هر نوع ایستگاه‌های صلواتی توزیع نذورات و چای(موکب ها، خیمه ها، چادر و...) در تمامی استان‌ها و شهرستان‌ها مدیریت تجمع به نحوی باشد که رعایت فاصله توسط موکب داران و خدمین ایستگاه‌ها کنترل شود.

تبصره ۱: سازمان تبلیغات اسلامی و ستادهای استانی دست اندرکاران امر را نسبت به این موضوع توجیه نموده و اطلاع رسانی لازم معمول دارد.

تبصره ۲: نذورات خاصی که امکان تغییر نذر به دلیل مسائل شرعی وجود ندارد، با نظارت کارشناسان بهداشتی طبخ و بسته بندی می‌شود. توزیع این نذورات می‌بایست در سایر اماکن انجام تا از تشکیل تجمع، صف و تراکم جمعیت خودداری گردد.

۴- توصیه می‌گردد که از ایستگاه‌های صلواتی، به عنوان موکب‌های سلامت استفاده شود.

پیوست نذورات و اطعام دهی در مراسم عزاداری محروم و صفر

۱. توصیه به توزیع نذورات بصورت بسته های خشک در در منازل با اولویت منازل نیازمندان صورت پذیرد.
۲. در صورت پخت و پز بایستی هرگونه پخت و پز در مکان هایی با شرایط بهداشتی صورت پذیرد.
۳. کلیه افراد درگیر در توزیع آب و غذا باید دارای کارت بهداشت و دارای کارت واکسن معتر بوده و رعایت بهداشت فردی (استفاده از ماسک و دستکش) در هنگام ارائه خدمت ضروری است.
۴. مواد خام مصرفی باید سالم و بهداشتی باشد و توصیه می گردد از مواد غذایی مشمول بسته بندی که مورد تایید وزارت متبع است استفاده شود.
۵. از فراورده های خام دامی با کشتار مجاز و یا بسته بندی شده که مورد تایید وزارت متبع و سازمان دامپزشکی است استفاده شود.
۶. ذبح و قربانی در جلوی هیئت انجام نشود.
۷. از نمک های بسته بندی ید دار تصفیه شده دارای مجوز ساخت از سازمان غذا و دارو در تهیه و پخت غذا، برنج استفاده شود.
۸. در تهیه غذا از روغن های دارای مجوز ساخت از سازمان غذا و دارو با ترانس پایین استفاده شود.
۹. از ظروف مناسب در آشپزی استفاده شود.
۱۰. از نگهداری مواد غذایی پخته شده در دمای محیط به مدت طولانی (حداکثر دو ساعت) خودداری گردد. در صورت الزام به نگهداری بیشتر از دو ساعت، باید مواد غذایی پخته در زیر ۴۳ درجه سانتی گراد یا در بالای ۶۳ درجه سانتی گراد (روی شمعک گاز) نگهداری تا درجه حرارت ماده غذایی به زیر ۶۳ درجه نرسد.
۱۱. از بسته بندی غذا بیش از دو ساعت قبل از مصرف خود داری شود. (بعضاً هیئت ها و نذر دهنده ها غذا را چند ساعت قبل از مصرف عزاداران به اشتباه بسته بندی می کنند که اینکار باعث به خطر افتادن سلامت عزاداران می شود).
۱۲. از نگهداری مواد غذایی خام و پخته شده در مجاورت هم در داخل یخچال و یا سردخانه خودداری شود.
۱۳. از آب آشامیدنی سالم استفاده گردد.
۱۴. در صورت استفاده از ظروف یکبار مصرف برای توزیع مواد غذایی گرم از ظروف یکبار مصرف مناسب دارای مجوز از غذا و دارو با اولویت ظروف برپایه گیاهی استفاده شود.
۱۵. استفاده از ظروف یکبار مصرف فاقد مجوز و مشخصات و همچنین ظروف پلی استایرنی (ظرف پلاستیکی شفاف و نازک) در توزیع نوشیدنی گرم و غذای پخته شده خود داری گردد.

۱۶. از توزیع آب، شربت و یا شیر فاقد بسته بندی در بین دسته های عزاداری و یا در مراسم جداً خود داری گردد.

۱۷. ضمن رعایت نظافت، شستشو و گندزدایی مستمر سرویس های بهداشتی نسبت به نصب سیستم لوله کشی مایع دستشویی و یا نصب جای مایع محتوی مایع دستشویی اقدام گردد.

۱۸. پسماند های تولید شده به صورت بهداشتی جمع آوری، انتقال و دفع گردد. بویژه در کنار هرایستگاه صلواتی سطل یا کیسه جهت جمع آوری مرتب ظروف ولیوان های یکبار مصرف استفاده شده نگهداری شود.

۱۹. با نصب تابلوها و یا اطلاعیه ممنوعیت استعمال دخانیات و جمع آوری زیر سیگاری ها از استعمال مواد دخانی در محل های مسقف خودداری گردد.